

RELAȚIILE LUI MIHAIL KOGĂLNICEANU CU BĂCĂUANII

de EUGEN BUDAU

A.D. Xenopol, în discursul său de recepție din 17 martie 1895, rostit la Academia Română, despre marele său înaintaș, îl caracteriza în felul următor „Literator distins, istoric fruntaș, mare orator și încă și mai mare om de stat, Mihail Kogălniceanu a fost una din acele naturi alese, ce greu încap cîte două alătura în veac“.

În adevăr, cu douăzeci de ani înainte (la 15 septembrie 1872), B.P. Hasdeu numea cele două mari personalități ale veacului trecut *Kogălniceanu* („în literatura istorică a României“) și *Alecsandri* („în literatura noastră poporană“), iar în secolul nostru, N. Iorga îl aprecia ca pe un „om genial, cel mai mare conducător cultural și politic pe care l-au avut românii în epoca modernă“.

Cu toate acestea, citatele de mai sus nu pot ilustra, decît în parte, admirabila acțiune socială, politică, culturală, literară și istorică a lui M. Kogălniceanu, derulată exemplar în peste cincizeci de ani de viață activă în slujba intereselor poporului său. Fruntaș al Revoluției din 1848, militant de seamă în divanul ad-hoc al Moldovei în 1857, unul din făuritorii Unirii Principatelor (se știe, a renunțat la domnie în favoarea lui C. Negri), sfetnic principal și prim-ministru al domnitorului Unirii, Al. I. Cuza (vreme în care a contribuit direct la emiterea unor legi fundamentale pentru tînărul stat român, ca secularizarea averilor mănăstirești. Legea rurală și cea electorală, sau la ființarea unor instituții necesare precum cuntea de conturi și consiliul de stat, universitatea, școlii și colegiile, stabilimente militare ș.a.), făuritorul Independenței la 1877—1878. A fost ministru de interne în guvernul lui Dimitrie Ghica și ministru de externe în guvernul liberal al lui I.C. Brătianu. Însuși Kogălniceanu ne mărturisea în acest sens „Eu, în această țară, la orice act mare s-a săvîrșit, am pus pietricica mea“.

M. Kogălniceanu nu a fost, se înțelege, singur: Acțiunile sale s-au sprijinit pe faptele glorioase, izvorîte din mari conștiințe românești, între care se numără și cele originare sau în legătură directă cu Bacăul V. Alecsandri, C. Negri, C. Rosetti-Tescanu.

În 1869 îi scrie, patetic, lui Alecsandri, autoexiliat la Mircești „Hai, scumpul și vechiul meu prieten, părăsește pentru cîteva săptămîni retragerea ta poetică și vino să ne ajuți ca să salvăm țara, care

ți-e dragă și căreia tu i-ai cîntat gloria și nefericirile. Te cer toți colegii, și tu n-ai decît să alegi. N-ai putea ca să faci și pe scumpul nostru urs de la Ocna să-și părăsească vizuina?“ „Ursul“ de la Tg. Ocna nu era altul decît C. Negri, autoexilat din motive politice. În sprijinul activității sale politice și patriotice, M. Kogălniceanu apelează insistent la vechii săi prieteni și tovarăși de idei. În calitate de ministru de interne, se adresează, tot în 1869, și lui C. Negri : „Avem nevoie de un ministru al lucrărilor publice“, informîndu-l cu proiectul construcției unei căi ferate ce lega Brașovul cu o linie pe V. Oltului și cu Tg. Ocna, cerîndu-i efectiv ajutorul „Ești singurul în stare să pună la punct chestiunile atît de importante pentru țară. Hai, dragul meu, nu ne refuza...“ Argumentele sale sînt și de natură sentimentală „Gîndește-te că cele mai multe din aceste chestiuni privesc propriul tău județ și scumpul tău Tîrgu-Ocna. Dacă ne refuzi, voi veni să asmut pe cetățenii din Ocna contra ta...“. Pînă la moarte însă, C. Negri, unu din artizanii, Unirii, nu va mai părăsi localitatea băcăuană Tg. Ocna.

M. Kogălniceanu a corespondat o viață întreagă cu V. Alecsandri. În 1886 poetul îi trimitea o scrisoare consolatoare marelui istoric, retras la Constanța, în care îi zicea : „Eu, contemporanul tău, amicul tău din copilărie, nu pot să te știu astfel părăsit...“, iar în 1889 Alecsandri îi scrie de la Mircești, deprimat de nivelul scăzut al vieții politice, că s-ar retrage din luptă amîndoi, dar „ce faci cu inima care nu vrea să îmbătrînească?“

Un capitol aparte al relațiilor cu băcăuanii îl constituie aprecierea pozitivă pe care M. Kogălniceanu a dat-o unui mare unionist băcăuan, *Costachi Rosetti-Tescanu* (1814—1879). De altfel, conacul de la Tescani a însemnat, în lupta pentru Unire, un loc de consiliere, fiind vizitat, între 1855 și 1859, în afară de M. Kogălniceanu, și de Al. I. Cuza, C. Negri, V. Sturza, M. Millo ș.a. Interesele naționale comune i-au determinat ca la 4 ianuarie 1859 M. Kogălniceanu să subscrie, alături de C. Rosetti-Tescanu ș.a., la o petiție prin care se cere Adunării să cerceteze dacă momentul este oportun sau nu pentru Unire. În altă ordine de idei, încă din 1855 M. Kogălniceanu îl elogiase pe boierul progresist din Tescani pentru eșberarea robilor înainte de hotărîrea guvernului, iar în 1877, în senat, la cererea de demisie a lui C. Rosetti-Tescanu, face elogiul activității sale publice.

Alte contacte cu personalități băcăuane relevă o activitate socială extrem de benefică. În 1859, în publicația sa, „*Steaua Dunării*“, îi apără pe *Ion Ionescu de la Brad*, care fusese îndepărtat din funcția de director al statisticii, iar în 1870 este chemat în minister un alt băcăuan, *Nicu Ghica-Comănești*, despre care scria că era „un patriot înflăcărat, spiritual, partizan înflăcărat al reformelor sociale și care întrunea în el toate calitățile bune...“

Oa istoric și nu numai, se pronunțase în cîteva rînduri despre alți băcăuani. Astfel, M. Kogălniceanu atribuie lui *Nicolae Muste*, originar

din Bogdănești — Bacău, o cronică a anilor 1662—1729, publicată la 1845 (sa reamintim că Gr. Tabacaru stabilește, în arborele genealogic bacovian, pe N. Muste drept un strămoș al acestuia). Aprecieri elogioase a adus și celui care este considerat primul ziarist român, băcăuanul *Ion. Cău Tăutu* (numit de Ibrăileanu „cel mai mare pamfletar român“, precizînd și epoca de afirmare anii 1820—1840), un adevărat „bărbat care pentru țara sa, în grele împrejurări, au lucrat mai mult decît o înuregă generație“ (în „Steaua Lunării“, nr. 25/1855). Un alt băcăuan — un adevărat deschizător de drum în cultura locală — *Iancu Gheorghiu-Budu* — debutează cu poezie în aceeași „Steaua Dunării“, iar M. Kogălniceanu (alături de V. Alecsandri, C. Negri, Cezar Bolliac ș.a.) publică, la rîndul său, în efemerele periodice, scoase de acesta la Bacău, „Provinciațul“ (1876—1878) și „Muncitorul“ (1878—1879).

Identitatea de spirit cu Alecsandri s-a manifestat și în alte forme de prețuire literară reciprocă. În 1844, M. Kogălniceanu saluta cu însușilețre premiera comediei lui V. Alecsandri *Conu Iorgu de la Sadagura*, pe care o considera „cea dintîi piesă, putem zice românească“. Peste ani, în 1874, Alecsandri îi dedică piesa *Boieri și ciocoi*, ca unul care a luptat toată viața împotriva absolutismului.

Legăturile cu Bacăul (prin vizite, răspunsuri la interpelări în Parlament, scrisori către oficialitățile orașului ș.a.m.d.) scot în evidență travaliul social uriaș și energia inepuizabilă ale lui M. Kogălniceanu, preocupat de rezolvarea, chiar în detaliu, a celor mai diverse situații. După ce în 1857 se află la Bacău, împreună cu D. Rallet și V. Alecsandri, într-o misiune propagandistică prounionistă (într-un periplu care a cuprins și Romanul și Neamțul), este nevoit, mai tîrziu și în mai multe rînduri, în calitate de ministru, să soluționeze, printr-o politică de interes obștesc, cazuri de abuzuri ale unor prefecți de Bacău. În 1869, în scrisoarea către Miller, prefect, îl îndeamnă să se preocupe de nevoile social-edilitare din județ „Puneți toată siința pentru grabnica îndreptare a podurilor pe linia Bacău—Ocna și Ocna—Căiuți, pînă la lucrări serioase făcute de Ministerul Lucrărilor Publice chemați în ajutor comunele pentru muncă și proprietarii pentru lemn. În 1879 are de rezolvat un abuz electoral săvîrșit de prefectul Vidrașcu care, după alegeri, se purta răzbunător, revocînd pe toți primarii care votaseră împotriva sa. Iată explicațiile ministrului Kogălniceanu, foarte interesante de altfel, rostite în Parlament „Vă dau, domnilor, toate aceste lămuriri, ca să vedeți că mă ocup cu tot dinadinsul de cele ce se petrec la Bacău, fiindcă se știe că băcăuanii nu prea sînt iiniștiți, știți că de mult ei au dat loc la proverbul care zice : Și-a găsit Bacăul ! De aceea, ori de cîte ori primesc vreun raport de la prefectul de Bacău îi deschid ochii ca să văd dacă este adevărat sau...“, conchizînd astfel (și oferind adevărate informații de ordin documentar) „Purtarea lui (a prefectului, n.n.) este a unui soldat, căci dumneavoastră ați văzut că s-au zis că în timpul alegerilor a umblat cu drapețul pe uliță, aceasta însă nu poate să fie o culpă, căci la Bacău s-a umblat cu drapelele pe uliță și în timpul Re-

gulamentului și al Convențiunii. Și aceasta să nu vă mire pentru cuvântul că Bacău este aproape de granița ungurească și acolo este știut că ungerii nu fac alegerile pînă nu întrebuițează drapelul...”

După moartea lui M. Kogălniceanu, băcăuanii au dat numeroase semne de recunoștință acestui adevărat ctitor de Românie modernă. În iunie 1896 se inaugurează la Bacău, prin grija lui V.A. Urechia, care rostește și discursul de rigoare, monumentul ridicat lui Kogălniceanu, în aceeași zi cu dezvelirea monumentului lui Alecsandri, iar în 1899, tot la Bacău, cu ocazia unei festivități în care au fost evocate figuri de luptători, mulțimea asistentă s-a îndreptat, în semn de venerație, la bustul lui M. Kogălniceanu. În 1922, prima revistă școlară din Bacău, cu profil pedagogic și literar, aparține Școlii Normale și este rodul efortului creator al membrilor Societății Culturale „M. Kogălniceanu”. În 1876, un alt bust al marelui patriot este dezvelit în Parcul Libertății, fiind opera lui E. Avramescu-Hariga. La fel în Onești se găsește o statuie a lui Kogălniceanu, iar dramaturgul I. Luca (1894—1972), care a scris multă vreme la Bacău, îl surprinde cu exactitate, în piesa *Cuza Vodă*

M. Kogălniceanu, ca și alți mari patrioți ai veacului trecut, a ars ca o flacără pentru marile idei ale timpului său. La lucrarea istoriei au contribuit — nu se putea altfel — și relațiile sale statornice, exemplare, constructive, cu oamenii de suflet băcăuani.

B I B L I O G R A F I E

1. M. Kogălniceanu, *Scrisori. Note de călătorie*, Buc., 1967 ; 2. M. Kogălniceanu, *Opere*, I, 1974 ; II, 1976 ; III, IV, V, 1978 ; 3. M. Kogălniceanu, *Tainele inimii. Scrieri literare și istorice*, Buc. 1978 ; 4. G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Buc., 1982 ; 5. D. Hincu, *Kogălniceanu*, Buc., 1960 ; 6. Al. Zub, *M. Kogălniceanu*, Buc., 1984 ; 7. Al. Săndulescu, *Literatura epistolară*, Buc., 1972 ; 8. I. Luca, *Teatru*, Buc., 1963 ; 9. M. Platon, *Dacia literară. Destinul unei reviste. Viața unei epoci literare*, Iași 1974.